

Strategisch kader Adviesraad Sociaal Domein 2022-2026

Inleiding

Sinds de invoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) in 2007 ligt er een grotere verantwoordelijkheid bij de lokale overheden om delen van het sociaal beleid uit te voeren. De gedachte hierbij is dat gemeenten dicht bij de burgers staan en beter zicht hebben op de samenhang van de lokale voorzieningen. Na de WMO zijn in 2015 ook de Jeugdwet en Participatiewet ondergebracht bij gemeenten. De taken gebaseerd op deze drie wetten worden vervolgens het "sociaal domein" genoemd. De gemeenten zijn wettelijk verplicht om hiertoe een vorm van cliëntparticipatie te organiseren. De gemeente Bergeijk heeft er middels een verordening voor gekozen om zich te laten adviseren op het gebied van het brede sociaal domein door een Adviesraad Sociaal Domein (verder adviesraad genoemd).

Maatschappelijke ontwikkelingen

Er zijn maatschappelijke ontwikkelingen die de samenleving zorgen baren. Gezondheid is naar verwachting het grote thema van de 21ste eeuw. De daarmee samenhangende vraagstukken zoals bestaansonzekerheid, leefomgeving, klimaat, milieu en energie kennen tevens stevige geopolitieke en economische consequenties. De huidige wetenschappelijke inzichten in dit vraagstuk laten de hoge urgentie zien en geven daarmee belangrijke input aan de landelijke en lokale politieke agenda. Het precaire evenwicht tussen veiligheid en vrijheid zal blijvend aandacht vragen. Bij de aanpak van de Covidpandemie zijn we hier opnieuw getuigen van. Ook het afnemend vertrouwen in de overheid hangt hiermee sterk samen.

Voortschrijdende individualisering kent ook de tegenhangers zoals het gevoel er alleen voor te staan en zonder kompas te moeten koersen door een leven met de eindeloze mogelijkheden. Door de vergrijzing stijgt het aantal pensioengerechtigden terwijl tegelijkertijd het aantal werkenden daalt. Hierdoor komt de betaalbaarheid en beschikbaarheid van zorg sterk in het gedrang. Tot slot zijn er nog de grote uitdagingen op het gebied van de arbeidsmarkt (bestaansonzekerheid), woningmarkt (groot tekort aan woningen), de transformatie in het sociaal domein en geestelijke gezondheidszorg (lange wachtlijsten).

Deze thema's zullen ook hun weerslag krijgen op de vertaling naar lokaal beleid en daar op termijn ook direct van invloed zijn op de burgers van Bergeijk. Hiermee neemt de omvang en de complexiteit van het advieswerk van de adviesraad toe. Dit vraagt van de adviesraad om het maken van 'de juiste' keuzes en vanuit het belang van de burgers van de gemeente Bergeijk bij te dragen door het verstrekken van goede adviezen aan het college van B&W. Dit strategisch kader vormt zowel voor de adviesraad als voor de gemeente Bergeijk een richtsnoer voor de komende beleidsperiode.

Missie

De adviesraad heeft als formele taak een adviserende schakel te vormen tussen burgers en gemeentebestuur van Bergeijk bij beleidsopgaven op het sociaal domein. Ze doet dit onafhankelijk van politieke partijen om zo (gevraagd en ongevraagd) een bijdrage te leveren aan het versterken van een leefbare samenleving, waarin iedereen mee kan doen. Het welbevinden van de mensen in Bergeijk staat hierbij centraal.

De adviesraad bestaat uit personen die ervaring hebben met en/of kennis hebben van een of meerdere sociale domeinen. Zij brengt die kennis en ervaring in en betreft andere deskundigen uit haar netwerk. Zij zoekt naar alternatieve inzichten en oplossingen en probeert ook om buiten bestaande kaders te denken. De leden adviseren op persoonlijke titel, zonder last of ruggenspraak.

Visie

De adviesraad richt zich op lokaal beleid en de effecten hiervan op de burgers van Bergeijk; het cliëntperspectief staat hierbij steeds voorop. Zij zet zich in om de kracht van burgerparticipatie, ondersteunende structuren, beleid en lokale initiatieven binnen het sociaal domein te versterken. Daarbij moet vaak ingespeeld worden op nieuwe landelijke ontwikkelingen. Lidmaatschap van de landelijke Koepel Adviesraden Sociaal Domein is daarom voor de adviesraad van belang ter informatie en oriëntatie. Zij wil bovendien leren van pilots en goede voorbeelden elders. Bij lokaal draagvlak en draagkracht wil zij deze uit laten rollen binnen de gemeente. Veel beleidsontwikkelingen en uitvoering vindt op Kempenniveau plaats. De adviesraad wil daarom de samenwerking met andere adviesraden van de Kempen en de cliëntenraad van de ISD op Kempenniveau versterken.

De adviesraad wil tijdig en proactief geïnformeerd en betrokken worden door de gemeente bijvoorbeeld door vroegtijdig mee te denken over speerpunten van beleid op het sociaal domein. Daarbij wil zij stakeholders en externe deskundigen uitnodigen om samen met een opbouwende kritische blik en expertise de kwaliteit van plannen te versterken.

Doelstellingen en werkwijze

Samenstelling en taakopvatting

De leden van de adviesraad nemen hieraan deel vanuit hun eigen ervaring en deskundigheid, opgedaan vanuit opleiding, beroep en/of in de praktijk. De adviesraad bestaat uit een mix van materiedeskundigen en ervaringsdeskundigen. Ze doen dit vanuit hun maatschappelijke betrokkenheid om de kwaliteit van het sociaal beleid en de uitvoering ervan binnen de gemeente Bergeijk verder te verbeteren.

Portefeuillehouders

De leden voelen zich individueel niet op alle terreinen van het sociaal domein deskundig. De groep als geheel dekt, qua deskundigheid en interesse, anno 2021 niet het gehele terrein af. Ook is ieders beschikbaarheid en bereidheid qua tijdsinzet beperkt. Het betreft immers vrijwilligerswerk, vaak naast een drukke baan en/of ander vrijwilligerswerk en hobby's. Om de spaarzaam beschikbare vrije tijd en deskundigheden binnen de adviesraad optimaal te kunnen benutten, zal ieder lid een bepaalde portefeuille op zich nemen. Het alternatief is om werkgroepen in te stellen, maar vanwege de geringe omvang van de adviesraad en vanwege de extra tijdbelasting is hier nadrukkelijk niet voor gekozen.

Bij vragen om advisering wordt bekeken of in de groep een portefeuillehouder het advies voor de groep kan voorbereiden. Ook zal deze portefeuillehouder voor zijn of haar taakveld het eerste aanspreekpunt zijn en als vertegenwoordiger optreden bij specifieke (regionale) bijeenkomsten. Tevens zal de portefeuillehouder de actualiteit van zijn taakveld in de gaten houden en de overige leden van de adviesraad die hierover regelmatig informeren. Op deze wijze kan ieder zich meer focussen op een eigen aandachtsveld, dat aansluit op de eigen ervaring en interesse. Dat spaart tijd en versterkt de motivatie. In onderling overleg zal de taakverdeling nog gezien worden.

Afstemming met de gemeente

Op vraagstukken waarvoor de specialistische kennis en ervaring binnen de adviesraad ontbreekt, kan de adviesraad een deskundige van buiten de adviesraad om advies vragen. Deze nieuwe werkwijze

met portefeuillehouders binnen de adviesraad vraagt om een veel duidelijkere planning vanuit de gemeente van de te verwachten dossiers en meer preciezere omschrijving van de vragen om advies aan de adviesraad. Van belang zijn hierbij: de bestuurlijke prioriteit van de vraagstukken, de tijdigheid van beschikbare stukken en achtergrondinformatie, het doel van het gevraagde advies en de planning van het besluitvormingsproces. Dit vraagt om intensievere afstemming tussen gemeente en adviesraad in het voortraject van advisering. De voorzitter zal een meer sturende rol op zich nemen bij het vaststellen van de agenda.

Verbetering van de planning, prioritering en afstemming tussen de adviesraad en gemeente is sowieso absoluut noodzakelijk. Te vaak nog wordt de adviesraad op te korte termijn gevraagd om te adviseren over beleidsstukken, waar dan eigenlijk onvoldoende voorbereidingstijd voor beschikbaar is. De kwaliteit van advisering kan daaronder lijden. Uiteraard zal de adviesraad, ook onder tijdsdruk, altijd proberen een advies op acceptabel niveau te leveren. Als dat echter niet mogelijk blijkt, dan zal de adviesraad niet of later leveren. Dit zal dan afgestemd worden met de gemeente.

Belangrijke beleidswijzigingen zijn meestal geruime tijd vóór de benodigde gemeentelijke besluitvorming al in beeld. Vaak is dan nog niet alles uitgekristalliseerd. Dat is niet erg. De adviesraad wil hier door de gemeente dan toch zo snel mogelijk al bij betrokken worden, juist om in de pas te lopen met de gemeente qua informatievoorziening. Het streven is om samen te bekijken hoe de adviesraad geholpen kan worden, om het gewenste kennis- en ervaringsniveau op peil te brengen, om nog beter te kunnen adviseren. Dit zou kunnen in de vorm van themabijeenkomsten, werkbezoeken en excursies, lezingen en presentaties van gastsprekers en dergelijke. Door verbetering van planning, prioritering en afstemming tussen adviesraad en gemeente, kan het advieswerk in de laatste fase voor besluitvorming daarmee een stuk gemakkelijker worden en van betere kwaliteit. Bovendien is deze manier van samenwerken extra motiverend.

Bijeenkomsten

De beschikbaarheid van tijd voor vrijwilligerswerk staat algemeen onder druk. Dat geldt ook voor het advieswerk van de adviesraad. Zij wil zoveel mogelijk de beschikbare tijd bundelen en zo efficiënt mogelijk besteden. Daarom wil zij eventuele presentaties/lezingen en dergelijk koppelen aan de reguliere bijeenkomsten, uitbreiden en aansluiten op de reguliere werktijden, bijvoorbeeld van 18:00 tot 21:00 uur. Praktisch zou daarbij voorzien kunnen worden in een eenvoudige maaltijd met soep en een broodje. Het bijpraten tijdens het overleg kan achterwege gelaten worden door informatie vooraf gebundeld per mail te verstrekken.

Advisering dient volledig onafhankelijk plaats te kunnen vinden. Om deze onafhankelijkheid te waarborgen dienen de wethouder en betrokken beleidsadviseur niet aanwezig te zijn bij de beraadslaging en besluitvorming over een advies. We hechten echter veel waarde aan een goede verstandhouding met bestuur en ambtenaren en zij zijn dan ook van harte welkom op onze bijeenkomsten. De wethouder en beleidsadviseur zullen daarom standaard uitgenodigd worden om het eerste deel van het overleg bij te wonen om informatie te verstrekken en de aangedragen stukken nader toe te lichten en vragen te beantwoorden. De beraadslaging en besluitvorming over het advies zal in het tweede deel plaatsvinden zonder hun aanwezigheid. Wel zal de notulist (die geen inhoudelijke bemoeienis heeft met de dossiers) van de gemeente daarbij aanwezig blijven.

Bestuurlijke terugkoppeling

Terugkoppeling van de gemeentelijke besluitvorming in relatie tot ingebrachte adviezen wordt door de adviesraad als belangrijk ervaren. Dit is interessant, kan belangrijk zijn bij vervolgadvisen en is motiverend. Het is ook een uiting van respect voor de inzet van tijd en deskundigheid van de adviesraad. Dit kan in de vorm van een mondelinge terugkoppeling in het reguliere overleg door de wethouder en bij zwaardere stukken in de vorm van een schriftelijke terugkoppeling door het

college. In het geval dat dit wenselijk is, zal de adviesraad dit duidelijk bij het uitbrengen van haar advies vermelden.

Proactief adviseren

Veelal bepaalt het college de agenda van uit te brengen adviezen. De wens was en blijft om als adviesraad zelf ook proactief zaken te agenderen. Door wisseling van de samenstelling van de eigen adviesraad, ambtenaren, wethouders en gemeenteraad komt het hier niet altijd van. Iedere functionaris en organisatie heeft zijn eigen rol en ambitie, dus ook om zaken te agenderen. Uitwisseling van ideeën en afstemming hierover is belangrijk. Dat geldt zeker bij de aantreding van de nieuwe beleidsmedewerker sociaal domein eind 2021 en na de gemeenteraadsverkiezing begin 2022, waarbij mogelijk een andere wethouder en andere onderwerpspecialisten van de raadsfracties aantreden. Daarna blijft periodiek overleg nodig om elkaar en elkaars ideeën te kennen, zien en horen.

De adviesraad wil ook zelf initiatief en daarop haar eigen regie kunnen pakken. Naast de invulling van haar signaalfunctie wil ze belangrijke onderwerpen uit de praktijk op de agenda kunnen zetten en de gemeente daarop ongevraagd adviseren. Tot nu toe is deze rol nauwelijks opgepakt. Om niet alleen een signaalfunctie te kunnen vervullen, is het nodig dat het bestaan én het doel van de adviesraad bij beleidsmedewerkers, college, raad en burgers bekend zijn.

Externe communicatie

De adviesraad wil onder eigen regie een minimum aan communicatiekanalen inrichten, zoals een website met een e-mailadres om vindbaar en bereikbaar te zijn voor externen. Het beheer van deze kanalen kan extern ingevuld worden. Onder een aparte kop onder de gemeentebereichten in de Eyckelbergh kan informatie opgenomen worden over de advisering door de adviesraad. Als 'header' voor deze artikelen, wordt een populaire introductie van de adviesraad opgenomen. Als algemene introductie van de adviesraad wordt eerst een uitgebreid artikel opgenomen in dit lokale weekblad. Het doel van toenemende zichtbaarheid voor het publiek is niet om individuele casussen te ontvangen en te (doen) behandelen, maar wel om algemene tendensen en problemen te kunnen onderkennen en aan de kaak te kunnen stellen.

Interne communicatie

Elkaar kennen, zien, horen en in elkaar in kunnen leven zijn belangrijk voor de groepssfeer. Dat is uiteraard belangrijk tijdens vergaderingen, maar ook daarbuiten. Daarom wordt een paar keer per jaar aansluitend aan het reguliere overleg een informele 'borrel' of etentje georganiseerd.

Binnen de adviesraad bestaan en ontstaan diverse functies: het voorzitterschap en diverse portefeuilles van deskundigen. Daarnaast is iedere functionaris ook nog gewoon lid. Leden kunnen, afhankelijk van het gespreksonderwerp, meerdere petten op hebben. Dat maakt dat de ene keer als lid een mening verkondigd wordt en de ander keer als functionaris. Voor de rest van het overleg kan het verwarrend zijn vanuit welke hoedanigheid een mening verkondigd wordt. Daarom wordt het belangrijker om te communiceren, in welke rol een standpunt verkondigd wordt. Dit is belangrijk bij intern overleg en zeker ook bij overleg waar ook externen bij aanwezig zijn, zoals bijvoorbeeld de vaste gemeentelijke vertegenwoordigers.

In de aanloop naar een uit te brengen advies mag de dialoog stevig gevoerd worden met inachtneming van respect voor de gesprekspartners en hun mening. Als op een onderwerp het 'pettenprobleem' dreigt te ontstaan is het altijd mogelijk om hiervoor een passende oplossing te kiezen. Dat kan betekenen het spreken als lid en niet als functionaris. In het geval van de voorzitter kan op een onderwerp het voorzitterschap even door een collega overgenomen worden. Als voorzien wordt, dat een stevige discussie in het bijzijn van externen gevoerd gaat worden, dan is het prettig

als leden elkaar daar vooraf over informeren óf het initiatief nemen om het overleg onderling even voor te bespreken.

De adviesraad vindt het belangrijk om door de hele groep gedragen besluiten te formuleren, deze dan ook zo naar buiten te communiceren en eventueel verdedigen. Het uitgebrachte advies is immers altijd een collegiaal besluit. Persoonlijke opvattingen en discussies uit de adviesraad horen dan ook niet publiek bekend te worden.

De leden voelen zich samen verantwoordelijk voor de sfeer in de groep. Het is vrijwilligerswerk en nog meer dan bij de uitoefening van een beroep, moet het energie en plezier opleveren. Afspraak is om open en eerlijk te communiceren op het moment dat het gevoel over iets wat speelt niet goed is. Tijdens de werksessie op 11 september 2021 is hiervoor een goede basis gelegd.

Vergoeding

Uitbreiding van de adviesraad met enkele leden met andere deskundigheden zou ideaal zijn. Uit recente ervaringen blijkt het werven van nieuwe leden echter nauwelijks mogelijk te zijn. Ondanks de intrinsieke motivatie, kan de invoering van een vergoeding voor de vrijwilligers zorgen voor meer motivatie om dit werk voor een langere termijn te gaan en blijven doen. De adviesraad voorziet dat dit met ingang van 2022 echt nodig is om de kwaliteit van advisering te kunnen behouden en verbeteren

Er is, naast de WMO, met de Jeugdwet en Participatiewet een verbreding van het sociaal domein ontstaan. De materie is inhoudelijk vele malen complexer geworden. Het op peil houden van het aantal adviesraad-leden vormt in toenemende mate een uitdaging. Ondanks uitgebreide publiciteit leverde de laatste advertentie slechts één lid op.

Landelijk is in toenemende mate sprake van toekenning van financiële vergoedingen aan lokale adviesraden sociaal domein. Ook omringende gemeenten zoals Eindhoven, Valkenswaard, Bladel en Eersel kennen reeds enkele jaren een financiële vergoeding voor de werkzaamheden van de leden van de adviesraad.

Gemeenten zijn wettelijk verplicht voor het sociaal domein een vorm van burgerparticipatie in te richten zoals bijvoorbeeld een cliëntenraad of een adviesraad. In Bergeijk is gekozen voor een adviesraad. Op basis van een verordening worden de adviesraad-leden formeel benoemd door het college van B&W. De adviesraad heeft binnen de gemeente Bergeijk de formele status van adviesorgaan.

De vergoeding die door ons zal worden voorgesteld aan het college zal dan ook in lijn liggen met vergoedingen die worden toegekend aan commissieleden van gemeentelijke commissies. Hiermee ontstaat een duidelijk referentiepunt waarop het door ons voorgestelde bedrag zal worden gebaseerd.

Bergeijk, 3 november 2021

De Adviesraad Sociaal Domein

Leden van de Adviesraad Sociaal Domein Bergeijk zijn: Ronnie Dekkers, Anne Emans, Mart van de Vorst, Hanneke van Hoof, Matthieu Jansen en Ab Czech (voorzitter)

Voor meer informatie over dit plan: abczech1952@gmail.com of tel 06 2000 4451